

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

การศึกษา เป็นเครื่องมืออันสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ ในด้านการศึกษา หรือในด้านสังคมและวัฒนธรรม เพราะการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังกล่าว ต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ และกำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา¹

จะเห็นว่า กำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุกด้าน และกำลังคนที่นับว่าเป็นทรัพยากรส่วนหนึ่งของชาติ ได้แก่ เด็กที่เรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต เยาวชนเหล่านี้จึงควรได้รับการเตรียมพร้อมให้มีความรู้ในด้านต่าง ๆ อย่างพอเพียง เพื่อจะได้สามารถหาประโยชน์ได้เต็มที่ตามความสามารถของแต่ละบุคคล

หนังสือ หน้ากัทธร์ ไกล่ล่าวถึงความสำคัญของเด็กในระดับมัธยมศึกษาไว้ว่า นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาอยู่ในภาวะที่เข้าสู่ความเป็นหนุ่มเป็นสาว มีกำลังร่างกายแข็งแรง มีความเจริญทางสมองเกือบถึงขีดสุด และพร้อมที่จะเป็นกำลังของชาติในระยะเวลาอีกไม่นานนัก ดังนั้น การให้การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จึงควรเป็นการศึกษาที่มุ่งจัดให้นักเรียนได้ศึกษาทั้งวิชาการและวิชาชีพ เพื่อเป็นรากฐานในการประกอบอาชีพตามควรแก่ศักยภาพ²

¹ม.ล.ปิ่น มาลากุล, การปฏิรูปการศึกษา : รายงานของคณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, 2518), หน้าค่านำ.

²หนังสือ หน้ากัทธร์, การมัธยมศึกษา (พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2521), หน้า 93 - 94.

ความคิดเห็นดังกล่าว สอดคล้องกับคำกล่าวของนักการศึกษาทั้งไทยและต่างประเทศ เช่น นาฏเจลิยว สุมาวงศ์ โต้กล่าวถึงลักษณะของเด็กมัธยมซึ่งอยู่ในวัยรุ่นไว้นั้นว่า "วัยรุ่นเป็นวัยที่เด็กเริ่มคิดถึงอาชีพ มีความต้องการเป็นอิสระ ทั้งทางการเงินและอื่น ๆ เด็กต้องการเป็นตัวของตัวเอง จึงเริ่มคิดถึงการทำเงินด้วยตนเอง และนึกถึงอาชีพต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ได้เงิน"¹ เบนท์ และโครเนนเบอร์ก (Bent and Kronenberg) ได้ร่วมกันเขียนหนังสือเกี่ยวกับหลักการศึกษามัธยมศึกษามีใจความตอนหนึ่งว่า "เขาชวนวัยรุ่นนี้ต้องการพัฒนาทักษะ ความเข้าใจ และทัศนคติที่จะเป็นคณงานที่ฉลาด เขาต้องการประสบการณ์การทำงานพอ ๆ กับการศึกษาที่เพิ่มพูนทักษะ และความรู้ในงานอาชีพของเขา"² ดังนั้น โรงเรียนมัธยมศึกษาควรจะมีการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพต่าง ๆ ให้นักเรียนได้เลือก เพื่อนักเรียนที่ไม่ต้องการศึกษาต่อ หรือไม่สามารถจะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ จะได้มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะออกไปประกอบอาชีพเมื่อออกจากโรงเรียนมัธยมแล้ว

สำหรับการจัดการศึกษาของไทย ที่มุ่งให้เยาวชนมีความรู้ในวิชาอาชีพนั้น ได้มีการจัดมานานแล้วตั้งแต่สมัยโบราณ เพราะมนุษย์ต้องอาศัยปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิต³ แต่ความคิดที่จะสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนได้เริ่มขึ้นภายหลังที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตั้งโรงเรียนสำหรับพระราชาราชบุตรแห่งแรกที่ วัดมกุฏกษัตริยาราม ในปี พ.ศ. (2427) เมื่อเปิดโรงเรียนขึ้นแล้วมีผู้เข้าเรียนหนังสือ เพื่อมุ่งรับราชการเป็นเสมียนกันมาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงมีพระราชประสงค์ที่จะให้เด็กได้เล่าเรียนวิชาชีพเพื่อเป็นทาง

๑-๖๓๑ ๖/๑๐๕๗

¹นาฏเจลิยว สุมาวงศ์, เอกสารประกอบการเรียนวิชาการมัธยมศึกษา
(กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2513), หน้า 157.

²Rudyard K. Bent and Henry H. Kronenberg, Principle of Secondary Education, 4th ed. (New York: McGraw - Hill Book Co., Inc., 1961), p. 87.

³กระทรวงศึกษาธิการ, กรมอาชีวศึกษา, "การอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศ"
ใน งานกรีฑาศิลปะหัตถกรรม (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2513), หน้า 19.

เลี้ยงชีวิตต่อไป ได้โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ และ พระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์ ไปดูการศึกษาในทวีปยุโรป เพื่อนำแบบอย่างมาจัดการศึกษาในประเทศไทย¹ ด้วยหวังที่จะให้มีการสอนวิชาอาชีพขึ้นในโรงเรียน และการสอนวิชาอาชีพในโรงเรียน ได้เริ่มอย่างจริงจัง เมื่อพระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์ เสนอโครงการศึกษา พุทธศักราช 2441 ใน โครงการนี้ได้กำหนดใหม่การศึกษาพิเศษ² ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับวิชาอาชีพนั่นเอง แต่ได้ จัดแยกจากการศึกษาสามัญ *โดยกำหนดให้คนต่าง ๆ เข้าเรียนในโรงเรียนพิเศษ*

นับตั้งแต่ได้มีโครงการศึกษา พุทธศักราช 2441 ซึ่งเป็นโครงการศึกษาฉบับแรก ของประเทศไทย เป็นต้นมา³ ถึงแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2503 (รวม 8 ฉบับ) แต่ การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาได้แยกสายสามัญ และสายอาชีพออกจากกัน (อันเป็นสาเหตุ) ให้เกิดปัญหาหลายประการ ดังเช่น กอ สวัสดิ์พาณิชย์ กล่าวว่

การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ได้แยกเป็น 2 สาย คือ สายสามัญ และสายอาชีพ มาตรฐานของหลักสูตรของมัธยมศึกษาสายสามัญมุ่งสอนวิชาสามัญ หรือวิชาหนึ่งสี่เป็น ส่วนใหญ่ เด็กที่เรียนในสายนี้มักมีโอกาสได้เรียนต่อในระดับสูง โอกาสที่จะก้าวหน้า ในระยะยาวมักจะดีกว่าเด็กที่เรียนสายอาชีพ เมื่อมีการปรับปรุงหลักสูตรและการ เรียนการสอนในสายอาชีพ เด็กที่เรียนในสายนี้มีโอกาสนก้าวหน้าได้มากขึ้น แต่มีขอ บกพร่องประการสำคัญ คือ เด็กที่เรียนในสายอาชีพมุ่งจะเรียนต่อในระดับสูงโดยไม่ หยุดยั้งเหมือนกับเด็กในสายสามัญ เมื่อผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาทั้ง 2 สาย มุ่ง

¹สมชัย วุฒิปรีชา, "แผนพัฒนาการศึกษาส่งเสริมศิลปหัตถกรรมอย่างไร" ใน งาน กรรฐาศิลปหัตถกรรม, (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515), หน้า 50.

²ดวงเดือน พิศาลบุตร, เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาพื้นฐานการศึกษาทาง ประวัติศาสตร์ (ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 51. (อัคราเนา).

³สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, "วิวัฒนาการแผนการศึกษาแห่งชาติ อีตศ - ปัจจุบัน," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ 11 (เมษายน - พฤษภาคม 2520) :

เรียนต่อในระดับสูงเหมือนกัน คนที่จะออกไปประกอบอาชีพในระดับกลางจึงน้อยลง ในขณะที่เดียวกัน สถานที่เรียนในระดับสูงขาดแคลน และกำลังคนในระดับสูงลดลง ขอบทประจักษ์ประการหนึ่ง คือ นักเรียนในระดับนี้ มักได้รับการอุปถัมภ์ประกอบอาชีพรับจ้าง ทั้งที่การุณาและการอุทิศสุทธกรรมในประเทศไทยไม่ขยายตัว นักเรียนที่จบการศึกษาจึงไม่มีงานทำ และยังคงช่วยตัวเองไม่ได้ด้วย¹

นอกจากนั้น เอกวิทย์ ๗ ถलग ยังได้กล่าวถึงเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาใหม่ไว้ 3 ประการ สรุปได้ว่า ประการแรก ประชากรเพิ่ม การที่ประชากรเพิ่มทำให้มีผู้เรียนมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาการศึกษาตามปริมาณและคุณภาพ ต้องแก้ไขระบบการศึกษาและจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสติปัญญาและพื้นเพเดิมของเด็ก ประการที่สอง ความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของวิทยาการ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ทำให้อนุชนปรับตัวไม่ทัน ก่อให้เกิดปัญหาทางใจ คือ ความว้าวุ่นและแปลกหน้า การศึกษาที่จะจัดให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนี้ จะต้องมิใช่มุ่งเรียนทางเนื้อหาอีกต่อไป แต่มุ่งสอนวิธีแสวงหาวิธีการไปตลอดชีวิต และประการสุดท้าย คนต้องการเรียนให้สูงขึ้น เพราะถือว่าทำได้เปรียบทางสังคม ดังนั้น การให้การศึกษาจึงควรมุ่งนำคนไปสู่ความสุข ความพอดีมากกว่าที่จะทำให้คนอยากเรียนสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ²

ดังนั้น การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในปัจจุบัน ได้มุ่งแก้ปัญหา และปรับให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยจัดมัธยมศึกษาใหม่เพียงสายเดียว และกำหนดให้นักเรียนได้เรียนวิชาอาชีพด้วย ซึ่งจะเห็นได้จากจุดมุ่งหมายใหม่ของการศึกษาระดับมัธยมศึกษาต่อไปนี้

¹ กอ สวัสดิ์พาณิชย์, "มัธยมศึกษาเพื่องานอาชีพ," สามัคคีศึกษา 15 (พฤษภาคม 2521) : 6.

² เอกวิทย์ ๗ ถलग, "การเปลี่ยนแปลงการศึกษาที่ผูกครองควรทราบ," สามัคคีศึกษา 16 (สิงหาคม 2522) : 14 - 15.

คณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษา ได้กำหนดว่า การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อให้เด็กวัยรุ่นได้ค้นพบความสามารถ และความถนัดเฉพาะตน โดยจัดให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคล และเพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติด้วย การศึกษาระดับมัธยมศึกษาควรเป็นแบบไม่แยกสาย แต่ให้นักเรียนได้เลือกเรียนกลุ่มวิชาและประสบการณ์ต่าง ๆ ตามความถนัดและความสนใจ ไม่มีการแบ่งประเภทการศึกษาระดับมัธยมออกเป็นสายสามัญ และสายอาชีพดังที่เป็นมา¹

และจากแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 หมวด 3 ระบบการศึกษา ข้อ 32 ระบุว่า การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาลงระดับประถมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัด เพื่อให้แต่ละคนเข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง และสังคม²

การศึกษาระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียนตอนละประมาณ 3 ปี ในตอนต้นให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนกลุ่มวิชาการและวิชาชีพตามความถนัด และความสนใจอย่างกว้างขวาง ในตอนปลายให้ผู้เรียนได้เน้นการเรียนกลุ่มวิชาที่ผู้เรียนจะยึดเป็นอาชีพต่อไป สำหรับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 และหลักสูตรวิชาชีพพร้อมอื่น ๆ ซึ่งระบุความมุ่งหมายเกี่ยวกับการศึกษาวิชาอาชีพไว้ดังต่อไปนี้

¹สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, การปฏิรูปการศึกษา : รายงานของคณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 82 - 83.

²แผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2520, ระบบการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวง, 2520), หน้า 6.

1. เพื่อให้มีความรู้ มีฝีมือ มีความชำนาญ และประสบการณ์ จนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ด้วยความมั่นใจ
2. เพื่อให้รู้จักกันควา แก้ปัญหา และติดตามความเจริญก้าวหน้าในงานอาชีพของตนเองเสมอ มีนิสัยรักการทำงาน มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ และมีเจตคติที่ดีต่อสมาชิก
3. เพื่อส่งเสริมให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพจากอาชีพเดิมที่ประกอบอยู่ และให้รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ในอันที่จะเพิ่มทุนรายได้ให้สูงขึ้น
4. เพื่อให้รู้จักตนเอง รู้จักสังคม และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ข้อมูลในการประกอบอาชีพ¹

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายใหม่ของการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มุ่งให้นักเรียนมีความรู้ทั้งด้านวิชาการและวิชาอาชีพ โดยเฉพาะนักเรียนที่เลือกเรียนตามแผนการเรียนวิชาอาชีพต้องได้รับการฝึกฝนวิชาอาชีพนั้น ๆ อย่างพอเพียง เพื่อสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ ทั้งนี้ต้องให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด และความสนใจ

จากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่าประเทศไทยได้มีการจัดการศึกษาวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมมานานแล้ว ตั้งแต่โครงการศึกษาระดับแรก แต่ก็ได้จัดแบบแยกสายเป็นสายสามัญ และสายอาชีพมาโดยตลอด⁽¹⁾ เมื่อแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ฉบับปัจจุบัน กำหนดให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษา⁽²⁾ มีเพียงสายเดียว และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ซึ่งจัดคล้ายแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 นั้น ได้กำหนดโครงสร้างให้จัดวิชาอาชีพเป็นวิชาบังคับ และวิชาเลือกให้ผู้เรียนยึดเป็นอาชีพต่อไป

ดังนั้น (โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ซึ่งเดิมเคยจัดแต่ทางด้านภาควิชาการมาตลอด เมื่อต้องมาจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพด้วยความกำหนดของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ดังกล่าว ทำให้โรงเรียนต้องประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ มาก

¹กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรกลุ่มอาชีพ พุทธศักราช 2524 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไพบุเต็ลโปรดักชั่น จำกัด, 2525), หน้า 1.

คงจะเห็นได้จากข้อคิดของ เรื่อง เจริญชัย ที่กล่าวว่า "หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ได้ถูกนำมาใช้อย่างกระตั้นหัน ระยะเวลาที่เตรียมการจึงมีจำกัด ทำให้โรงเรียนขาดความพร้อมที่จะใช้หลักสูตรใหม่ โดยเฉพาะความพร้อมในด้านการจัดการเรียนวิชาอาชีพ โรงเรียนมีปัญหามากหลายประการ เช่น ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ ขาดการเตรียมครูในบางวิชา...."¹

ปิฎก ภัทร มีความเห็นว่า การจัดหลักสูตรวิชาอาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ยังต้องการครู และอุปกรณ์ตลอดจนห้องฝึกอาชีพ และพื้นที่ทดลอง ที่อยู่ใกล้โรงเรียนอีกมาก โรงเรียนในเมืองไม่อาจจัดบางวิชาที่นักเรียนสนใจ เช่น เกษตรกรรม เพราะขาดพื้นที่ และที่สำคัญ คือ เวลาที่กำหนดไว้มากสำหรับวิชาการทั่วไป ทำให้ไม่มีเวลาฝึกวิชาชีพเพียงพอ² ซึ่งความเห็นดังกล่าวนี้สอดคล้องกับ สวัสดิ์ สุวรรณอักษร ที่กล่าวว่า

โรงเรียนมัธยมประสบปัญหาที่ไม่สามารถสนองความต้องการของนักเรียนทุกคนที่สมัครเขาเรียน เพราะโรงเรียนจัดการเรียนได้จำนวนจำกัด ครูอาจารย์ผู้สอนก็มีจำนวนจำกัดในแต่ละสาขาวิชา และวัสดุอุปกรณ์รวมทั้งโรงฝึกงานก็ขาดแคลน ทำให้นักเรียนบางคนจำใจต้องเลือกแผนการเรียนที่โรงเรียนจัดให้³

นอกจากความคิดเห็นดังกล่าว ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา⁴

¹ วารุณี ธนวรานิช, "สัมภาษณ์ : หลักสูตร 2524 ในทรรศนะ ดร.เจริญชัย รองอธิบดีกรมสามัญศึกษา," สารพัฒนาหลักสูตร 3 (ธันวาคม 2524) : 8 - 14.

² ปิฎก ภัทร และคณะ, "ปัญหาในการบริหารโรงเรียนมัธยมในพระคัมภีร์ของสมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย" ใน การลงทุนเพื่อการศึกษา (กรุงเทพฯ: สยามนคร : อักษรเจริญทัศน์, 2524), หน้า 125.

³ สวัสดิ์ สุวรรณอักษร, สารพัฒนาหลักสูตร 3 (ธันวาคม 2524) : บทนำ.

⁴ บรรพทิศ บุรณะหิรัญ, ศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา, สัมภาษณ์ 10 มีนาคม

และผู้บริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย¹ หลายแห่ง พบว่า โรงเรียนประสบกับปัญหาเกี่ยวกับการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพและการจัดการสอนวิชาอาชีพหลายประการ และเนื่องจากยังไม่เคยมีผู้ใดทำการวิจัยเรื่องนี้อย่างเป็นทางการมาก่อน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหา ตลอดจนขอเสนอแนะต่อการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 รวมทั้งสนใจที่จะศึกษาความต้องการของนักเรียนต่อการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพด้วยว่า โรงเรียนสามารถจัดให้สนองความต้องการของนักเรียนส่วนมากได้หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับนี้ จะได้นำผลของการวิจัยนี้มาใช้เป็นแนวทางปรับปรุง หรือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในอันที่จะทำให้การจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพของโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสนองความต้องการของนักเรียนส่วนมากได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความสอดคล้องของการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กับความต้องการของนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัญหาการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น

¹จำเนียร ไคลระเสริฐ, ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม, สัมภาษณ์ 31 มีนาคม 2525, และ สักย์ คุณประเสริฐ, ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ โรงเรียนวัดสระเกศ, สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2525.

2. โรงเรียนที่เลือกเป็นตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัด กรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่จัดแผนการเรียนวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ให้นักเรียนได้เลือกเรียนมาแล้วอย่างน้อย 1 ปีการศึกษา จำนวน 31 โรงเรียน โดยการสุ่มตัวอย่าง

3. ตัวอย่างประชากร เป็นผู้บริหารโรงเรียนที่กำลังปฏิบัติราชการอยู่ในปีการศึกษา 2525 และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.5) ที่เลือกเรียนตามแผนการเรียนวิชาอาชีพที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษานั้น

4. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัญหาการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพเกี่ยวกับด้านหลักสูตร ด้านความพร้อมของโรงเรียน ด้านครู ด้านนักเรียน และด้านสถานี่กงานอาชีพ โดยที่ไม่แยกศึกษาปัญหาการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพเป็นรายสาขา แต่จะศึกษาและสรุปโดยรวม

วิธีดำเนินการวิจัย

ได้กำหนดขั้นตอน และวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหาร และนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่จัดแผนการเรียนวิชาอาชีพให้นักเรียนได้เลือกเรียนมาแล้วอย่างน้อย 1 ปีการศึกษา จำนวน 31 โรงเรียน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนแต่ละ
 2. คน โดยไม่มีการสุ่ม คือ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ 1 คน และหัวหน้าหมวดวิชาอาชีพ 1 คน
- รวม 62 คน

2. กลุ่มนักเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.5) ที่เลือกเรียนตามแผนการเรียนวิชาอาชีพ โดยสุ่มตัวอย่างประชากร (Simple Random Sampling) มารอยละ 20 จากโรงเรียนทั้งหมด โดยสุ่มให้กระจายไปยังทุก ๆ โรงเรียน จำนวนโรงเรียนละประมาณเท่า ๆ กัน จะได้ตัวอย่างประชากร 385 คน

รวมตัวอย่างประชากรทั้งหมด 447 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 ใช้ถามผู้บริหาร แบ่งเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบกำหนดให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพของโรงเรียน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบกำหนดให้เลือกตอบ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัญหาของการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพ ในด้านหลักสูตร ด้านความพร้อมของโรงเรียน ด้านครูวิชาอาชีพ ด้านนักเรียน และด้านสถานฝึกงานอาชีพ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า

ตอนที่ 4 แนวทางในการแก้ปัญหาบางประการ และขอเสนอแนะ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบกำหนดให้เลือกตอบผสมกับแบบปลายเปิด

ชุดที่ 2 ใช้ถามนักเรียน แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับการเลือกและปัญหาการเลือกแผนการเรียนวิชาอาชีพ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบกำหนดให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพตามสภาพที่เป็นจริงในโรงเรียนกับความต้องการของนักเรียน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า

การสร้างแบบสอบถามได้มาจากการศึกษา และรวบรวมความรู้เกี่ยวกับการจัด
แผนการเรียนวิชาอาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธ-
ศักราช 2524 และหลักสูตรวิชาอาชีพพร้อมอื่น ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ รวมทั้ง
ศึกษากันคว้าจากเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดวิชาอาชีพตามหลักสูตร
มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 พร้อมทั้งสัมภาษณ์ผู้บริหาร และนักเรียนที่เลือกเรียน
ตามแผนการเรียนวิชาอาชีพ และผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

นำแบบสอบถามฉบับชั่วคราวที่สร้างขึ้นไปให้ครูทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบ
สอบเนื้อหา และภาษาที่ใช้ เพื่อปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้กับผู้บริหาร และนักเรียน
ที่เลือกเรียนตามแผนการเรียนวิชาอาชีพ ที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร จำนวน 30 คน เป็น
ผู้บริหารโรงเรียน 10 คน และนักเรียน 20 คน หลังจากที่ได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์แล้ว
นำไปหาความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient)
ของ ครอนบาช (Cronbach) แล้วนำแบบสอบถามในส่วนที่เป็นปัญหาปรับปรุงแก้ไข
ให้เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เลือกไว้ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล กระทำโดยผู้วิจัยติดต่อกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้บริหาร และนักเรียนตอบ และเก็บแบบ
สอบถามคืนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยทำการเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย ค่า-
เบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที่ (t - test) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความ
เรียง

คำจำกัดความ

ปัญหา หมายถึง อุปสรรคต่าง ๆ ที่ผู้บริหารโรงเรียนประสบในการดำเนินงาน จัดแผนการเรียนวิชาอาชีพของโรงเรียนในค่านหลักสูตร ค่านความพร้อมของโรงเรียน ค่านครูวิชาอาชีพ ค่านนักเรียน และค่านสถานฝึกงานอาชีพ

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่จัดแผนการเรียนวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ให้นักเรียนได้เลือกเรียนมาแล้วอย่างน้อย 1 ปีการศึกษา

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าหมวดวิชาอาชีพใน โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่จัดแผนการเรียนวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม. 5) ที่เลือกเรียนตามแผนการเรียนวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในปีการศึกษา 2525

แผนการเรียนวิชาอาชีพ หมายถึง การกำหนดรายวิชาอาชีพที่เป็นวิชาเลือก อย่างมีเป้าหมาย ซึ่งนักเรียนและโรงเรียนจะพิจารณาาร่วมกัน โดยคำนึงว่า นักเรียนจะมุ่ง ไปประกอบอาชีพใด และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ได้กำหนดให้ นักเรียนที่เลือกเรียนวิชาอาชีพตามแผนการเรียน จะต้องเรียนรายวิชาอาชีพเพิ่มจากวิชาบังคับ ส่วนที่เป็นพื้นฐานของวิชาอาชีพอีกไม่น้อยกว่า 39 หน่วยการเรียน ประมาณ 2 ใน 3 ของ วิชาทั้งหมดที่ต้องเรียนตามหลักสูตร โดยเลือกจากสาขาใดสาขาหนึ่งจากวิชาที่กำหนดไว้ มี 6 ประเภทวิชา คือ เกษตรกรรม วิศวกรรม ช่างอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม และศิลปกรรม

ความต้องการของนักเรียน หมายถึง ความต้องการที่จะเลือกเรียนวิชาชีพที่นักเรียนชอบมากที่สุด รวมทั้งความต้องการที่มีต่อการจัดแผนการเรียนวิชาชีพของโรงเรียนในด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านครูวิชาชีพ ด้านการแนะแนว และด้านสถานฝึกงานอาชีพ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. สภาพการณ์ที่ทำการวิจัยในช่วงเวลาเก็บข้อมูล เป็นตัวอย่างของสภาพการณ์ปัจจุบันของการจัดแผนการเรียนวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. ผู้บริหาร และนักเรียน ตอบแบบสอบถาม รวมทั้งแสดงความคิดเห็นตามสภาพเป็นจริงทุกประการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการวางแผนจัดแผนการเรียนวิชาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้สนองความต้องการของผู้เรียนได้มากขึ้น
2. เป็นแนวทางให้ผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ปรับปรุงการจัดแผนการเรียนวิชาชีพในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เป็นแนวทางให้ครูสอนวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ปรับปรุง และแก้ไขการสอนให้เกิดผลดีแก่ผู้เรียนยิ่งขึ้น